

HÄSTEN

Unik bild från den tid då hästarna gick lösa på skogsbete under sommaren. Foto: 1940/1950 vid Järkvissle gamla fåbodar.

I sagor och berättelser är hästen ofta en symbol för frihet. I den så småningom framväxande civilisationen blev den en fånge för människornas sociala frihet. Ett djur, infångat från de vida slätterna och därefter alltid fångslat, blev för många en förutsättning för överlevnad. För den brukande befolkningen blev hästen oundgänglig.

Kanske har den bakgrund som jag här skissat förts vidare, genom våra gener, från generation till generation. Kanske är vi därigenom arvtagare till beteenden hos primitiva folkstammar långt borta i "en grå forntid". Och kanske är detta en betydelsefull del i vårt alldeles speciella förhållande till vårt största husdjur.

ARBETSHÄSTEN redskapet och arbetskamraten

För den norrländska skogsbygdens egen-domslösa jord- och skogsbrukande familjer blev hästen snart deras dyrbaraste och dyraste tillgång. Så även i Liden. Hästens tillsyn fick inte försummas, inte ens ifrågasättas. Dess välbefinnande blev viktigare än till och med den egna familjens.

Under mina mer än tjugofem år som jord- och skogsarbetare på 1930- och 1940-talen kom jag, företrädesvis vintertid, i kontakt

*Arbete från en svunnen tid uppå Järkvissleskogen. Fr. vä. Sven Edvall, Uno Rudin, Theodor Rhudin och "arbetskompisen Putte".
Foto: troligen Mauritz Lidberg, tidigt 1930-tal.*

med ett stort antal hästar och ett ännu större antal hästägare. Oftast i skogskojor där man vistades veckovis för att transportera timmer från avverkningsplatser till flottleder.

Ägarnas vardagsomvårdnad om sin häst både i stall och på arbetsplats underströks ofta med klappar, kramar och vänliga ord. Likväl som de ofta kryddades av svordomar och osande förbannelser när verkligheten inte motsvarade förväntningarna. Allt för att ytterligare sporra den alltid samarbetsvilliga hästen. Jag har sett svettiga hästar i väglös terräng med galoppspång kasta sig fram i mer än meterdjup snö, släpande på en lunningskälke fullastad med timmer, för att till slut frustande pusta ut när den äntligen nått basvägen. Och jag har hört den lika svettiga husbonden nästan gråtande ösa sitt beröm över sin tappre kämpe. Jag har förstått att i en sådan situation uppstår kamratskap. Ur kamratskap uppstår vördnad, att lägga till grund för vardagens omsorg.

Hästens vilotid var viktig, nästan helig. Kvällen i timmerkojan ägnades till större

delen åt passning i stallet, där husbonden hälsades av hästens brummande. Hö, vatten, en bit knäckebröd och en sockerbit. Känslig omvårdnad med ryktskrapa och borste. Lite massage med en hötapp. Halm och torvströ i spiltan. En godnattklapp.

Det ansågs inte fint ”att lägga sten på börda”, dvs man fick inte själv sätta sig på kälken och åka med. Man skulle vackert finna sig i att själv gå vid sidan om vid morgonens vandring till avverkningsplatsen. Sommartid, när hästen användes i jordbruksarbete, sågs det nästan som en dödssynd att åka på lasset. Hästen fick inte användas ”i onödan” och fick inte manas till språng. En hästutflykt var absolut inget att ens tänka på. Om arbetstakten var intensiv så var lugnet helt överskuggande i förhållandet till hästen. Visst innehöll sommaren arbete, men det skulle vara av det lättare slaget. Det skulle också vara rekreation och kraftsamling inför den kommande vinterns ofta alltför näraliggande skogsslit.

*Rune Wennberg
Järkvissle/Huddinge*

En ung Theodor Rhudin (f. 1914) i Järkvissle med sina "arbetskamrater Rulle och Putte". Foto: tidigt 1930-tal